

SOTAVANKEJA JA LENTÄJIÄ

(Julkaistu aikaisemmin Helsingin Reservin Sanomissa)

Talvi- ja jatkosodan aikana sotavankeuteen joutuneita suomalaisia elää joukossamme vielä huomattava määrä. Heidän yhdistyksensä Sotavangit ry on jo kauan pyrkinyt sotavankien ja sotavankeuden historian laatimiseen ja muutama kirja aiheesta on kirjoitettukin. Viime vuoden lopulla venäläinen historian tutkija Dmitri Frolov väitteli tohtoriksi Helsingin yliopistossa Neuvostoliiton sotavankihallintoa käsittelevällä väitöstutkimuksellaan. Tutkimus on ilmestynyt myös suomenkielisenä käännöksenä nimellä Sotavankina Neuvostoliitossa.

Frolovin tutkimus käsittelee siis nimenomaan NL:n sotavankihallintoa ja sitä säätelevää lainsäädäntöä sekä sen soveltamista suomalaisvankeihin. Venäjän byrokraattisen hallintokielen kääntäminen esimerkiksi suomeksi on erittäin vaikeata ja tämä näkyy valitettavasti paikoin myös Frolovin teoksessa. Tämä seikka ei kuitenkaan vähennä tutkimuksen tärkeyttä, kuten ei myöskään kysymys siitä, toimiko järjestelmä aina "niin kun sanassa sanottiin".

Suomalaisten ottamien neuvostoliittolaisten sotavankien oloista on myös ilmestynyt useiden akateemisten opinnäytteiden pohjalta koottu teos Vihollisen armoilla. Kuten niin usein eri kirjoittajien artikkeleista koottujen kirjojen kohdalla, myös Heikki Roiko-Jokelan toimittamassa teoksessa on jonkun verran päällekkäisyyttä. Kirja tarjoaa kuitenkin kiitettävällä tavalla varsinaisen rautaisannoksen tietoa tästä vähän tunnetusta aiheesta.

Toimittaja Elina Sanan suurta kansainvälistäkin kohua herättänyt kirja Luovutetut on useimmissa arvioissa osoitettu olevan hataralla pohjalla ja tendenssimäinen. Viime vuoden lopulla ilmestyi samalta kustantajalta Hannu Rautkallion teos Holokaustilta pelastetut. Rautkallio ei varsinaisesti käsittele Sanan kirjaa, vaan pitkään työn alla ollut tutkimus kulkee omaa rataansa. Rautkallion kirja käsittelee nimenomaan holokaustia Saksassa ja sen vaikutuksia Suomen ja Saksan suhteisiin.

Menolippu Uuteen Eurooppaan on varsin erikoinen kirja. Sen tekijä Matti Haro sanoo kirjansa olevan "ensimmäinen suomenkielinen hakemisto vuosien 1939-45 päättäjistä. Se peilaa geopolitiittista eskalaatiota...". Lopputulos jää ainakin tämän kirjoittajalle hyvin epäselväksi ja sekavaksi. Muutama satunnainen poiminto käsitellyistä asioista: Ukrainan hiilituotanto, Kiinan väestö ja pinta-ala, "sotaveturin" kuva ja ylipäättään paljon rautateitä koskevaa nippelitietoa, jatkosodan Suomessa voimassa ollut tanssikielto. Epäselväksi jää, miten nämä ja monet muut asiat liittyvät toisiinsa.

Tamperelainen Apali-kustantamo julkaisee runsaasti ilmailukirjallisuutta. Mersut tulevat ja Kohtalon yöt ovat kustantajan uusimpia kirjoja. Kohtalon yöt -kirja käsittelee Helsingin suurpommituksia vuonna 1944 ja täydentää joiltain osin laajaa Helsingin suurpommitukset -teosta, jota esiteltiin tämän lehden palstoilla viime syksynä.

Markus Anaja

Dmitri Frolov, Sotavankina Neuvostoliitossa. Suomalaiset NKVD:n keireissä talvi- ja jatkosodan aikana. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki 2004. 332 sivua, kuvaliite. Hinta 29 euroa.

Heikki Roiko-Jokela (toim.), Vihollisen armoilla. Neuvostovankien kohtaloita Suomessa 1941-1948. Minerva, Jyväskylä 2004. 328 sivua.

Hannu Rautkallio, Holokaustilta pelastetut. WSOY, Helsinki 2004.

Matti Haro, Menolippu Uuteen Eurooppaan. Päättäjiä ja päättömiä jatkosodan vuosina. Omakustanne 2004. 192 sivua, kuvitettu. Hinta 25 euroa.

Tuomo Soiri, Mersut tulevat. Apali, Tampere 2004. 175 sivua, kuvaliite. Hinta noin 25 euroa.

Atso Haapanen, Kohtalon yöt. Apali, Tampere 2004. 159 sivua, kuvaliite. Hinta noin 26 euroa.